

کودکن استثنائی؛ بازی و ورزش

حجت الله امینی

دانشجوی دکترای رفتار حرکتی دانشگاه تهران

جمال فاضل کلخوران

عضو هیئت علمی دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران

سرشناسه	: امینی، حجت‌الله، ۱۳۶۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: کودکان استثنایی، بازی و ورزش / حجت‌الله امینی، جمال فاضل کلخوران.
مشخصات نشر	: تهران: نرسی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۱ ص: مصور (بخشی رنگی).
شابک	: 978-600-5028-52-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: کودکان استثنایی
موضوع	: کودکان عقب‌مانده
موضوع	: کم‌توجهی در کودکان پرتحرک
موضوع	: یادگیری - اختلالات
موضوع	: ورزش برای کودکان عقب‌مانده
موضوع	: بازی‌های کودکان
شناسه افزوده	: فاضل کلخوران، جمال، ۱۳۳۴ -
رده بندی کنگره	: ۷۷۳/۵HQ / الف-ک ۹۱۳۹۴
رده بندی دیویی	: ۶۴۹/۱۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۹۲۸۰۶۷

فهرست‌نویسی پیش از انتشار: انتشارات نرسی

نام کتاب	: کودکان استثنایی؛ بازی و ورزش
تألیف	: حجت‌الله امینی - جمال فاضل کلخوران
ویراستار علمی	: زهرا مبینی
نوبت چاپ	: اول - ۱۳۹۴
شمارگان	: ۵۰ نسخه
قیمت	: ۱۵۰۰۰ تومان
ناشر	: انتشارات نرسی
مرکز پخش	: خیابان انقلاب - روبروی دانشگاه تهران - مجتمع تجاری فروزنده طبقه همکف شماره ۳۳۵
	۶۶۹۵۵۰۸۰①

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر می‌باشد. تهران ۱۳۹۴

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۲۸-۵۲-۲

ISBN 978-600-5028-52-2

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار.....
	فصل اول: کودکان استثنایی
۱۳	مقدمه.....
۱۳	جایگاه آموزش و پرورش استثنایی.....
۱۴	کودکان استثنایی.....
۱۴	ویژگیهای خاص کودک استثنایی.....
۱۷	دانش آموز استثنایی.....
۱۷	طبقه بندی کودکان و نوجوانان استثنایی.....
۱۸	هوش.....
۲۵	غده هیپوفیز.....
۲۶	گروه هورمون رشد.....
۳۰	گروه هورمون های گلیکوپروتئینی.....
۳۳	گروه هورمون های مشتق از POMC.....
	فصل دوم: کم توان ذهنی
۳۶	مقدمه.....
۳۷	تعریف کم توان ذهنی.....
۳۷	تاریخچه کم توان ذهنی.....
۳۸	رویدادهای مهم در رابطه توجه به کم توان ذهنی های ذهنی.....
۳۹	آمار شیوع کم توان ذهنی.....
۳۹	مشکلات کودکان مبتلا به کم توان ذهنی.....
۴۰	تظاهرات بالینی.....

۴۱	سبب شناسی کم توان ذهنی.....
۴۶	انواع کم توان ذهنی.....
۴۷	طبقه بندی کم توان ذهنی.....
۵۰	راه های پیشگیری در بروز کم توان ذهنی.....

فصل سوم: اختلال کمبود توجه بیش فعالی (ADHD)

۵۱	مقدمه.....
۵۱	تعریف اختلال کمبود توجه بیش فعالی از نظر بار کلی.....
۵۲	ملاک تشخیص اختلال کمبود توجه بیش فعالی.....
۵۳	انواع اختلال کمبود توجه بیش فعالی.....
۵۴	علائم رفتارهای مربوط به بیش فعالان.....
۵۶	تغذیه در بیش فعالی.....
۵۷	روش های درمان بیش فعالی.....
۶۰	آموزش والدین در بیش فعالی.....
۶۲	بیش فعالی چگونه بالغین را تحت تاثیر قرار می دهد؟.....
۶۲	درمان بیش فعالی کودک با غذا.....
۶۴	اختلال بیش فعالی - کمبود توجه (ADHD).....
۶۵	مشخصات بالینی و تشخیصی در بیش فعالی.....
۶۶	ملاکهای تشخیص اختلال بیش فعالی - کمبود توجه.....
۶۷	تکانشوری.....
۶۸	سبب شناسی در بیش فعالی.....
۶۹	با بچه های بیش فعال چگونه رفتار کنیم؟.....

فصل چهارم: ناتوانی های یادگیری، سندرم کاوازاکی و فلج مغزی

۷۴	تعریف ناتوانی های خاص یادگیری.....
۷۴	ویژگی های کودکان با اختلال در یادگیری.....
۷۴	علل ناتوانی های یادگیری.....
۷۵	تاریخچه ناتوانی های یادگیری.....
۷۶	ویژگی گوناگون ناتوانی های یادگیری.....

۷۷	تأثیر عوامل محیطی در تشدید اختلالات یادگیری.....
۷۹	طبقه بندی ناتوانی های یادگیری.....
۷۹	تفاوت جنسیتی در اختلالات یادگیری.....
۸۰	گروه بندی کودکان با اختلالات یادگیری.....
۸۶	کودکان با دشواری های اساسی در ریاضیات.....
۹۰	دیدگاه سالم درباره ی مشکلات عاطفی و یادگیری.....
۹۲	سندرم کاوازاکی: KDKawasaki Diseases.....
۹۳	پیش آگهی سندرم کاوازاکی.....
۹۴	تدابیر پرستاری سندرم کاوازاکی.....
۹۴	فلج مغزی CP- Cerebral Palsy.....
۹۶	طبقه بندی فلج مغزی.....
۹۷	ناتوانی و مشکلات توام با CP.....
۹۷	ارزشیابی تشخیص CP.....
۱۰۰	کمک در فرایند طبیعی شدن Normalization.....
۱۰۰	اختلالات تکاملی حرکت، ارتباط و یادگیری.....
۱۰۳	اختلالات نافذ رشد.....
۱۰۶	اختلالات اضطرابی.....
۱۰۷	اختلال تیک.....
۱۰۸	اختلالات خوردن و دفعی.....
۱۰۹	صرع.....
۱۱۱	اختلالات خلقی.....
۱۱۱	اختلال افسردگی اساسی.....
۱۱۲	اختلال دو قطبی.....
۱۱۲	اختلال رفتارهای ایذائی.....
۱۱۳	اختلال رفتار مقابله ای و بی اعتنائی.....
۱۱۳	کم توان ذهنی.....
۱۱۴	درمان اختلالات روانپزشکی شایع در کودکان.....
۱۱۶	آموزش و مشاوره در مورد اصول کلی تربیت فرزند.....

مشکلات مشترک والدین در تربیت فرزند..... ۱۱۷

فصل پنجم: ناهنجاری هماهنگی رشدی

رشد..... ۱۲۰

رشد حرکتی..... ۱۲۱

ناهنجاری هماهنگی رشدی چیست؟..... ۱۲۲

جنبه‌های تنوریکی هماهنگی حسی- حرکتی، رشد و اختلال..... ۱۲۵

اختلال حرکتی، رویکرد آنالیز سیستمی..... ۱۲۷

حس حرکت..... ۱۲۷

ادراک بینایی..... ۱۲۸

تعادل و کنترل قامت..... ۱۲۸

حافظه و توجه..... ۱۲۸

سیستم مجری حرکتی..... ۱۲۹

فرایند آماده سازی حرکت..... ۱۲۹

فرایند اجرای حرکت..... ۱۲۹

پردازش بازخورد ادراکی..... ۱۳۰

یادگیری و کنترل خودکار..... ۱۳۰

انتخاب پاسخ..... ۱۳۱

کنترل زمانبندی..... ۱۳۱

توضیحات ادراکی..... ۱۳۱

ویژگی‌های کودکان دارای اختلال هماهنگی رشدی..... ۱۳۳

اختلال هماهنگی رشدی و بیماری‌های مشابه..... ۱۳۸

اختلال هماهنگی رشدی و ناهنجاری‌های مشابه..... ۱۳۹

اختلال هماهنگی رشدی و نقص توجه..... ۱۳۹

اختلالات گفتاری ویژه و اختلال هماهنگی رشدی..... ۱۴۰

خواندن، نوشتن و اختلال هماهنگی رشدی..... ۱۴۰

ناهنجاری‌های اجتماعی و اختلال هماهنگی رشدی..... ۱۴۱

فرضیه DAMP (نقص توجه، کنترل حرکتی و ادراک)..... ۱۴۱

۱۴۲	فرضیه نقص خودکاری
۱۴۳	ارزیابی ناهنجاری هماهنگی رشدی
۱۴۵	BOT2
۱۴۷	فرم کوتاه BOT2
۱۴۷	آزمون رشد مهارتی درشته
۱۴۸	پرسشنامه ناهنجاری رشدی مخصوص والدین
۱۵۰	پرسشنامه مشاهده حرکتی معلمان
۱۵۰	درمان کودکان دارای اختلال هماهنگی رشدی
۱۵۰	تمرین تکلیف عصبی حرکتی
۱۵۰	تمرین تکلیف عصبی حرکتی
۱۵۲	اصول یادگیری حرکتی
۱۵۴	اصول آموزش حرکتی
۱۵۷	ورزش و فعالیت بدنی برای کودکان دارای اختلال هماهنگی رشدی

فصل ششم: بازی و ورزش

۱۵۹	ورزش و تمرین
۱۶۰	ورزش در اسلام
۱۶۰	تربیت و بازی کودکان
۱۶۰	تربیت بدنی کودکان ویژه
۱۶۱	برگزاری مسابقه
۱۶۳	اهداف برنامه ویژه
۱۶۵	ایجاد انگیزه در ساعات تربیت بدنی
۱۶۶	آموزش استثنایی
۱۶۶	اصول و اهداف آموزشی
۱۶۷	آشنایی با بازی کودکان
۱۶۸	تعریف بازی
۱۶۸	تعریف بازی و تربیت
۱۷۰	بازی و فرهنگ هر قوم
۱۷۰	اهمیت بازی

۱۷۱	آموزش کودک چقدر اهمیت دارد؟
۱۷۲	تاریخچه ی بازی
۱۷۲	اهمیت و نقش بازی در تربیت کودک
۱۷۴	نقش های بازی
۱۷۴	نقش بازی در رشد جسمانی
۱۷۵	نقش بازی در رشد عقلانی و اعتماد به نفس
۱۷۵	نقش بازی در رشد عاطفی
۱۷۵	نقش بازی در رشد اجتماعی و ارتباط با همسالان
۱۷۶	نقش بازی در رشد خلاقیت
۱۷۶	نقش بازی در رشد استقلال فردی
۱۷۷	نقش بازی در بهداشت روانی کودک
۱۷۷	نقش بازی در رشد ذهنی و هوشی
۱۷۷	نقش های اخلاقی بازی
۱۷۸	نقش های آموزشی و تربیتی بازی
۱۷۸	نقش درمانی بازی
۱۷۹	عوامل مؤثر در بازی
۱۸۳	بازی ها از نظر اجراء
۱۸۴	انواع بازی
۱۸۵	بازی های جسمی
۱۸۵	بازی های تقلیدی
۱۸۶	بازی های تخیلی
۱۸۷	بازی های نمایشی
۱۸۷	بازی های قانونمند
۱۸۸	بازی های قرآنی و آموزشی
۱۸۹	چند نمونه از بازی های قرآنی و آموزشی
۱۹۱	جایگاه و وظایف والدین در مورد بازی کودک
۱۹۲	مسئولیت والدین در زمینه ی بازی کودک از دیدگاه اسلام

۱۹۶	تعریف ورزش و تندرستی.....
۱۹۷	تاریخچه پیوند تن و روان.....
۱۹۷	تأثیر ورزش در اجتماعی شدن.....
۱۹۸	تأثیر ورزش در شخصیت.....
۱۹۹	تأثیر ورزش در اخلاق و رعایت حقوق دیگران.....
۲۰۰	تأثیر ورزش در کاهش افسردگی.....
۲۰۱	تأثیر ورزش در کاهش اضطراب.....
۲۰۱	نقش ورزش در پر کردن اوقات فراغت.....
۲۰۲	تأثیر ورزش بر فرهنگ.....
۲۰۳	تأثیر ورزش بر حافظه.....
۲۰۴	نقش بازی و ورزش در تربیت کودک.....
۲۰۵	اهمیت ورزش در دوران کودکی.....
۲۰۵	ورزش کودکان ۸ تا ۱۰ ساله.....
۲۰۵	تربیت بدنی و اهداف آن در دبستان.....
۲۰۶	ورزش در کودکان.....
۲۱۱	استراحت فعال.....
۲۱۹	منابع و مآخذ.....

پیشگفتار

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ
سوره القلم - آیه ۱۴

ورزش و فعالیت بدنی در صورتی که به صورت منظم و مستمر صورت گیرد آثار مفیدی در فرد برجای می‌گذارد. آثار اجتماعی و روانی ورزش در فرد عبارت است از: کمک به فرد در جریان اجتماعی شدن و سازگاری با محیط، کمک به فرد در تکامل شخصیت مناسب، پر کردن اوقات فراغت و جلوگیری از انحرافات اجتماعی به خصوص در دوران جوانی، تصحیح و تکمیل اخلاق مناسب و آماده کردن فرد برای رعایت حقوق دیگران، کمک به فرد در جریان فرهنگ سازی و داشتن فرهنگی مناسب. همچنین هنگام ورزش با توجه به فعل و انفعالاتی که در بدن صورت می‌گیرد بیماریهایی از قبیل: افسردگی، اضطراب و استرس، آلزایمر که در طول عمر به سراغ آدمی می‌آیند به تدریج از میان می‌روند.

ورزش و حرکات منظم بدنی علاوه بر سلامت جسم بر سلامت روحی و روانی و اجتماعی فرد فواید زیادی دارد و در سازگاری فرد در جامعه و شخصیت فرد تأثیر می‌گذارد. ورزش در درمان بیماریهای نظیر افسردگی و نیز بر حافظه تأثیر می‌گذارد. ورزش برای جوانان تکیه گاهی امن به حساب می‌آید تا در پناه آن به نهایت رشد و کمال مطلوب انسانی دست یابند.

در دنیای معاصر، ورزش به عنوان پدیده‌ای موثر در همه ی جوامع جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است. ارتباط فعالیت‌های بدنی و ورزش با علوم مختلف زمینه‌های جدیدی را برای مطالعه ی انسان فرا هم کرده و گستردگی مطالب و مسائل مرتبط با ورزش و تربیت بدنی به حدی است که نیاز به علوم تخصصی و مطالعات ویژه را ایجاد کرده است در این کتاب مطابق با موضوعی که انتخاب شده است بخش کاربردی و مهم ورزش و بازی در قبال کودکان و به خصوص کودکان استثنایی مورد بحث قرار گرفته و تمامی مطالب ارائه شده جنبه ی کاربردی دارد و تمامی افراد در نقش‌های مختلف و گروه‌های سنی مختلف می‌توانند مورد استفاده قرار دهند.

لذا در طول متن کتاب در ابتدا به تعریف و بررسی کودکان استثنایی از دیدگاه‌های متفاوت پرداختیم. سپس با ویژگی‌های این افراد آشنا شدیم، بعد سراغ ناهنجاری‌های مختلف این کودکان رفتیم و این ناهنجاریها را از دید

چند فرضیه گذراندیم و مطالب کاربردی و آگاهس دهنده ای را در این زمینه ها مرور نمودیم. در ادامه به بحث در مورد ابزارهای درمانی و به نحوی کامل تر ابزارهای پیشگیرانه در امر بروز اختلالات یعنی و ورزش و بازی پرداختیم و در نهایت با ارائه نمونه‌هایی از راهکارهای درمانی کار خو را به پایان رساندیم. نتیجه اینکه در جوامعی که ما زندگی می‌کنیم مطالعات، اطلاعات و آگاهی‌های والدین و معلمان درباره اختلالات کودکان محدود است. به سبب این مسائل تمهیداتی که از طرف مسئولین می‌بایست انجام گیرد به نحو احسن نخواهد بود. در همین راستا ما از نظر امکانات و تسهیلات درمانی برای این افراد محدود هستیم و تنها کاری که در حال حاضر می‌توان انجام داد این است که والدین و معلمان را از درباره مشکلات عاطفی این کودکان آگاه ساخته تا بدین وسیله بتوانیم حداقل پذیرش اجتماعی این افراد را فزونی بخشیده و شاید از این راه کمی از مشکلات نگرشی آنها نسبت به خودشان بکاهیم.

حجت الله امینی

دکتر جمال فاضل کلخوران